

Kansallinen imetyksen edistämisen toimintaohjelma vuosille 2018-2022 Imetystilastoja v. 2016 WHO Vauvamyönteisysohjelma

Kirsi Otronen 17.10.2017

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Kansallinen imetyksen edistämisen toimintaohjelma 2018-2022

Suomi Imetyksen kärkimaaksi!

- Yhtenäisten, tutkimusnäyttöön perustuvien imetysohjauskäytäntöjen edistäminen äitiys- ja lastenneuvolassa sekä synnytyssairaalassa sekä muissa lapsia ja perheitä hoitavissa toimintayksiköissä (vauvamyönteisyysauditoinnit synnytyssairaaloissa ja tulevaisuudessa myös neuvoloissa)
- Imetyksen edistämistyössä toimivien ammattihenkilöiden osaamisen vahvistaminen
- Tarvittavien paikallisten, alueellisten ja kansallisten rakenteiden luominen imetyksen edistämiseksi yhteistyössä eri ammattilaisten ja toimijoiden kanssa

Uudistetun toimintaohjelman osatavoitteet

- Tukea lapsen terveen kasvun ja kehityksen edellytyksiä varhaisravitsemuksen osalta
- Parantaa äitien ja perheiden valmiuksia ja mahdollisuuksia imettää lastaan toivomustensa mukaisesti
- Pidentää imetyksen ja täysimetyksen kestoa Suomessa
- Kaventaa imetyksessä esiintyviä sosioekonomisia eroja
- Lisätä väestön tietoa imetyksen terveyshyödyistä ja tavoista edistää imetystä sekä lisätä myönteistä suhtautumista imetykseen
- Lisätä eri ammattilaisten ja toimijoiden yhteistyötä imetyksen edistämiseksi
- Vahvistaa terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä tukemalla imetystä
- Tukea kestäväää kehitystä

Imetyksen edistämistä koskevat säädökset ja kansainväliset suositukset

- WHO edellyttää vahvaa kansallista sitoutumista suojella ja tukea imetystä: tarvitaan myös poliittisia päätöksiä ja rahallista tukea
- Imetyksen edistäminen on osa Euroopan komission ravitsemus- ja liikuntaohjelmaa; yksi lasten terveyttä edistävä indikaattori on imetys
- WHO:n lasten lihavuuden ehkäisyyn perustoimenpiteenä painotetaan imetyksen edistämistä ja oikea-aikaista lisäruokintaa
- WHO:n äidinmaidonkorvikkeiden kansainvälisen markkinointikoodin toteutumista koskeva ja valvova lainsäädäntö on edellytys imetyksen suojelemiselle
- YK:n lasten oikeuksien julistus: lapsen oikeus parhaaseen mahdolliseen ravitsemukseen
- Terveystieteiden laki: lapsen terveen kasvun ja kehityksen tukeminen
- Neuvolatyön asetus kehottaa tukemaan äidin voimavaroja imettää sekä lapsen ja vanhempien vuorovaikutusta

WHO-koodin vaatimuksia

- Vastaanotto- ja odotustiloissa ei saa olla ämk, vieroitusvalmisteiden tai muiden maitoseosten eikä tuttien/tuttipullojen mainosmateriaalia
- Kaupallista tiedotusaineistoa saa jakaa vain terveydenhuoltojärjestelmän kautta
- Vanhemmille ei saa jakaa materiaalia, joka sisältää mainoksia tai tuotemerkkejä
- Terveydenhuoltohenkilöstö jakaa perheille vain THL:n hyväksymää lastenruoka-aineistoa

Äitiin ja lapseen liittyviä imetyksen erityistilanteita

- Korvikemaitoruokinta ja äidin psyykinen tukeminen
- Äidin psyykinen sairaus tai oire
- Raskausdiabetes ja imetys

- Kireä kieli- ja huulijänne
- Ennenaikaisena syntyneen lapsen imetys

Imettävä perhe

- Imetysluottamus
- Puolison ja muiden läheisten tuki imetyksessä ja vauvan hoidossa
- Yöimetus
- Monikulttuurinen perhe ja imetus

Muita sisältöjä

- Synnytyssairaalan vauvamyönteisyysohjelma
- Imetysohjaus julkisessa palvelujärjestelmässä
- Kansalaisjärjestöt imetyksen tukemisessa
- Imetyškoulutus terveydenhuollon peruskoulutuksessa
- Liitteenä tukiaineistoa imetysohjaukseen

Imeväisen ravitsemus ja imetykseen yhteydessä olevia tekijöitä

Pro Gradu tutkielma

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet

- Selvittää täysimetyksen kestoja, kiinteiden ruokien aloitusikää ja kokonaisimetyksaikaa
- Selvittää syitä imetyksen lopettamiseen
- Selvittää äidin iän ja koulutustaustan yhteyttä imetykseen
- Selvittää äidin terveydentilan tai sairauden yhteyttä imetykseen
- Selvittää lapsen sairauden/vamman/kehitysviiveen yhteyttä imetykseen

Imetys kymmenessä kunnassa vuonna 2016

- Helsinki, Tampere, Jyväskylä, Oulu, Salo, Alajärvi, Hamina, Lieksa, Ulvila, Kittilä
- Osa CHILDCARE-hanketta (Jyväskylän ja Tampereen yliopistot ja THL)
- Sähköinen kysely yksivuotiaan lapsen vanhemmille: 7000:lle äidille ja 7 000:lle isälle
- 2675 vastaajaa, joista äitejä 1845

Vastaajien taustatiedot

- Ikä: Äideistä 61,3% oli 31-40-vuotiaita ja 32,1% oli 21-30-vuotiaita
- Äitien koulutus: 49,6%:lla äideistä oli yliopisto tai muu korkeakoulututkinto, 27,9%:lla äideistä oli ammatillinen opisto tai amk
- Äideistä 22 %:lla oli pitkäaikainen sairaus tai terveysongelma (fyysinen 19 % ja psyykkinen 3 %)

Täysimetus

- 1 kuukauden ikään asti täysimetettyjä 5,0%
- 2 kuukauden ikään asti 3,9%
- 3 kuukauden ikään asti 4,8%
- 4 kuukauden ikään asti 23,6%
- 5 kuukauden ikään asti 21,5%
- 6 kuukauden ikään asti 33,2%

Taustatekijät ja imetys

- Kolmannes äideistä täysimetti lastaan kuuden kuukauden ikään asti
- Nuorimmat äidit täysimettivät muita vähemmän
- Äidin korkea koulutustaso oli yhteydessä pidempään täysimetykseen
- Terveet äidit täysimettivät lasta kuuden kuukauden ikään asti muita enemmän
- Äidit, joilla psyykkinen sairaus tai terveysongelma oli selvästi yleisempää olla täysimettämättä ollenkaan (23 %). Terveistä äideistä tai fyysistä sairautta sairastavista 10 % ei täysimettänyt ollenkaan

Kiinteiden ruokien aloittaminen

- Kiinteiden ruokien aloittaminen 4 kuukauden iässä 37,7%
- Kiinteiden ruokien aloittaminen 5 kuukauden iässä 25,0%
- Kiinteiden ruokien aloittaminen 6 kuukauden iässä 29,2%

Suosituksen tulkinnassa ja ohjauksessa muistettava asiakaslähtöisyys!

Kokonaisimetyisaika

- Kokonaisimetyisaika 0-5 kuukautta 26,2%
- Kokonaisimetyisaika 6-11 kuukautta 35,2%
- Kokonaisimetyisaika 1 vuosi tai pidempään: 38,5%

Lapsen syntymäpainon ja sairauden yhteys imetykseen

- Keskosina tai pienipainoisena syntyneitä täysimetettiin selvästi lyhyemmän aikaa tai ei ollenkaan verrattuna täysaikaisena/normaalipainoisena syntyneisiin
- Kuuden kuukauden täysimetys oli hiukan harvinaisempaa syntymäpainoltaan isoimpien lasten kohdalla
- Lapsen sairaus, vamma tai kehitysviive ei ollut yhteydessä täysimetyksen kestoon eikä yksivuotiaana imetykseen

Yksivuotiaan lapsen imetys

- Nuoret ja iäkkäimmät äidit imettivät hieman vähemmän yksivuotiaitaan kuin muut ikäluokat
- Korkeamman koulutuksen saaneet äidit imettivät yksivuotiastaan lastaan muita koulutustason äitejä enemmän
- Äidit, joilla oli psyykinen sairaus, imettivät harvemmin yksivuotiasta lastaan (82 %) kuin fyysistä sairautta sairastavat (91 %) tai terveet äidit (93 %)

Imetyksen päättymisen syitä

- Puolet äideistä (54 %) ilmoitti imetyksen lopettamisen syyksi oman päätöksen
- Toiseksi suurin syy oli äidin kokemus siitä, että lapsi halusi lopettaa imemisen (37 %)
- Rintoihin liittyvät tekijät (21 %)
- Äidin jaksamiseen liittyvät tekijät (12 %)

WHO Vauvamyönteisysohjelma

10 askelta onnistuneeseen imetykseen

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Vauvamyönteisyysohjelma

- Alkuperäinen ohjelma julkaistu vuonna 1989
- Ohjelma perustuu vahvaan tutkittuun näyttöön
- Ohjelman päivitys tulossa joulukuussa 2017
- Rakentuu 6 + 4 askeleesta
- Askeleet 1-6 Imetyksen tukeminen hoitotyössä
- Askeleet 7-10 Kriittiset tekijät imetyksen edistämisen johtamisessa
- WHO- koodi nostettu askeleeksi